

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos
Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: viranomaisohjaus 5.3.2026, VN/7718/2026-STM-1

Lupa- ja valvontaviraston järjestämislain 30 §:n 2 momentin mukainen selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaisesta toteutumisesta vuonna 2025

Pohjois-Savon hyvinvointialue

Johtopäätöksiä valvontahavainnoista saadusta kokonaiskuvasta

Hyvinvointialueella on ollut suuria haasteita toteuttaa perusterveydenhuollon, suun terveydenhuollon sekä joidenkin erikoissairaanhoidon palveluita hoitotakuu säännösten mukaisesti. Eri tietojärjestelmiin liittyvät ongelmat ovat haitanneet luotettavaa raportointia lähes kaikessa hoitoon pääsyn seurannassa. Laajat valvonnat jatkuvat.

Opiskeluhuollon psykologiresurssit ovat parantuneet ja psykologit ovat työskennelleet läsnäolopalveluna Pohjois-Savossa.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden saatavuudessa sekä mielenterveys- ja päihdepalvelujen välisessä yhteistyössä on ollut kehitettävää.

Vammaisten asumispalveluissa ja iäkkäiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa on ollut puutteita henkilöstömitoituksessa ja osaamisessa.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen

Hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) järjestämistehtävän omavalvonta on kehittymässä. Hyvinvointialueen omavalvontaohjelmassa on maininta ja yleiskuvaus hyvinvointisuunnitelmasta, sekä linkki suunnitelmaan. Omavalvontaohjelman kerrotaan myös tukevan muiden toimeenpano -ohjelmien, kuten esim. osallisuusohjelman toteutumista. (Ohjaus.)

Eri tahojen järjestämiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluita pyritään saamaan tunnetuiksi ja toimiviksi digitaalisilla palveluilla. Alueen asukkaita kannustetaan omaehtoiseen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen muun muassa digitaalisen OmaHyte-alustan avulla. Palvelu- ja hoitopolkujen ja eri toimintamallien prosesseja ja niiden käytäntöjen seuranta kehitetään, jotta niistä saataisiin käyttökelpoista tietoa hyte-tiedolla johtamisen tueksi. (Ohjaus.)

Omavalvonnasta tehtyihin havaintoihin perustuen kaikille hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle on annettu ohjausta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Ohjausta on annettu alueellisten hyvinvointikertomusten ja suunnitelmien laadinnasta, mielenterveyden edistämisestä sekä kuntien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. (Ohjaus.)

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut (pl. psykiatrinen esh)

Neuvola-, koulu-, ja opiskeluterveydenhuollon määrääikaisten lääkärin terveystarkastusten toteuttamisessa alueella on ollut vakavia puutteita. (Valvonta.)

Peruspalveluiden psykologiresurssin riittävydessä on ollut puutteita vuodesta 2023 lähtien. Hyvinvointialue on toteuttanut omavalvonnallisia toimenpiteitä psykologipalveluiden järjestämiseksi ja psykologit on saatu rekrytoitua lähes kaikkiin vakansseihin. (Valvonta.)

Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden saatavuudessa sekä mielenterveys- ja päihdepalvelujen välisessä yhteistyössä on ollut kehitettävää. Huolena on ollut erityisesti nuorten päihdepalvelujen siiloutuminen. Yksilötasolla pulmana ovat näyttäytyneet palvelutarpeeseen vastaavien palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta koskevat haasteet. Lisäksi hyvinvointialueella on ollut puutteita lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden saatavuudessa. Puuttuvia terveydenhuollon palveluja on korvattu lastensuojelun tukitoimilla, jotka eivät kuitenkaan ole vastanneet lapsen tai perheen ensisijaista palvelun tarvetta. Tarvittavia terveydenhuollon palveluja odotettaessa lapsen ja perheen tilanne on voinut kriisiytyä niin, että se on johtanut lapsen sijoittamiseen kodin ulkopuolelle. Hyvinvointialueella on meneillään työskentely organisaatorakenteen kehittämiseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon integraation edistämiseksi. (Ohjaus.)

Hyvinvointialueen tarkastustoiminta on ollut aktiivista. Hyvinvointialue on tarvittaessa antanut palveluntuottajille ohjausta ja määrääikoja puutteiden korjaamiseen niitä havaitessaan. (Tarkastuskertomus.)

Työikäisten sosiaalipalvelut

Ei valvontahavaintoja.

Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelut

Lasten ja nuorten perustason mielenterveyspalveluiden järjestämisessä ja hoitoon pääsyssä on ollut vakavia puutteita, eikä lainsäädännön mukainen hoitoon pääsy ole toteutunut. (Valvonta.)

Lasten ja nuorten perustason mielenterveys- ja riippuvuuspalveluissa on ollut puutteita vastuunjako kysymyksissä ja tiedonkulussa eri toimijoiden kesken sekä hoitoon pääsyssä. Kaikissa perustason lasten ja nuorten mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalveluiden yksiköiden prosessien, yhtenäisten menettelytapojen ja

yhteistyökäytäntöjen kuvaamisessa sekä omavalvontasuunnitelmissa on ollut puutteita. (Valvonta.)

Päihdepalveluiden omavalvontasuunnitelmien yksikkökohtaisessa laatimisessa on ollut viivettä. Lisäksi päihdepalveluiden alueellisessa ja tarpeenmukaisessa saatavuudessa on ollut puutteita. (Valvonta.)

Psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa psykiatrien ja psykologien saatavuudessa on ollut puutteita. (Valvonta.)

Vammaisten henkilöiden palvelut

Hyvinvointialueen järjestämissä asumispalveluissa on ollut puutteita osaamisessa ja resursseissa. Vammaispalveluissa on tullut ilmi vakavia asiakasturvallisuutta vaarantavia yksittäisiä laiminlyöntejä, vammaisten asiakkaiden epäasianmukaista rajoittamista sekä puutteita kehitysvammalain mukaisten rajoitustoimenpiteiden käyttämisessä ja päätöksenteossa. (Kantelu, valvonta.)

Vammaispalveluja koskevassa päätöksenteossa ja asiakassuunnitelmien laatimisessa on ollut puutteita ja viivästyksiä, eivätkä vammaispalveluasiakkaiden palvelut ja päätöksenteko ole toteutuneet yhdenvertaisesti hyvinvointialueen eri alueilla. Hyvinvointialueella oli alkuvuodesta 2025 käytössään useampi asiakastietojärjestelmä. Hyvinvointialueen omavalvonta on ollut puutteellista, kun se ei pysty ajantasaisesti seuraamaan ja tuottamaan tilastotietoa siitä, ovatko vammaispalvelujen hakemusten ja vireille tulleiden asioiden käsittelyajat viivytyksettömiä. (Valvonta.)

Vammaispalvelun kuljetuspalvelujen omavastuuosuuksien perimisessä ja laskutuksessa on ollut käytäntöjä, joiden vuoksi maaseutualueilla ja kaupungeissa asuvat asiakkaat ovat voineet olla eriarvoisessa asemassa. (Valvonta.)

Iäkkäiden sosiaalihuollon palvelut

Iäkkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen henkilöstömitoituksessa on ollut kehitettävää. Omavalvonnasta tehtyihin havaintoihin perustuen kaikille hyvinvointialueille ja Helsingin kaupungille on annettu ohjausta, että iäkkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen henkilöstömitoituksen on vastattava asiakkaiden palvelujen tarvetta. Ympärivuorokautisessa palveluasumisessa on viitteitä siitä, että ympärivuorokautisen palveluasumisen välittömän asiakastyön mitoitusta on laskettu kategorisesti lain mukaiseen vähimmäismitoitukseen ilman, että asiakkaiden palvelujen tarvetta olisi arvioitu. Henkilöstörakenteessa ja osaamisessa on havaittu puutteita. Henkilöstön osalta on noussut esille etenkin puutteellinen kielitaito. (Tarkastuskertomus, ohjaus.)

Ympärivuorokautisen palveluasumisen ja yhteisöllisen asumisen toimitiloissa on ollut puutteita. Kaikki toimitilat eivät täytä nykyisen lainsäädännön vaateita. Myös henkilöstön määrässä ja rakenteessa sekä henkilöstön kielitaidossa on ollut puutteita. Kaikki toimitilat

eivät mahdollista asiakkaiden yksityisyyden suojan toteutumista. Myös kotihoidossa henkilöstön riittävydessä on haasteita. (Valvonta.)

Hyvinvointialueella on ollut puutteita asianmukaisen hoitopaikan järjestämisessä haasteellisesti ja arvaamattomasti käyttäytyville asiakkaille. (Kantelu.)

Perusterveydenhuollon avo- ja vuodeosastohoito sekä suun terveydenhuolto

Yhteydensaannissa ja hoitoon pääsyssä perusterveydenhuoltoon ja suun terveydenhuoltoon sekä niiden tilastoinnissa on ollut puutteita. Hyvinvointialueella on myös ollut suuria haasteita tuottaa ajantasaista tietoa hoitoon pääsystä, johtuen useista eri tietojärjestelmistä. Hoitoon pääsyä koskevat ajantasaiset tiedot eivät ole luotettavia ja hoitoon pääsyn todellista tilannetta ei ole ollut mahdollista seurata toimintayksiköittäin. Perusterveydenhuollon kiirettömään hoitoon pääsyssä lääkärin vastaanotolle on ollut vakavia puutteita. (Valvonta, kantelu.)

Hoitoon pääsy suun terveydenhuollossa ei ole toteutunut lainsäädännön mukaisesti perusterveydenhuollon kiirettömässä suunterveydenhuollossa ja oikomishoidossa. (Valvonta.)

Terveyskeskuksen vuodeosastoilta kotiutuvien jatkohoitopaikkoja joutuu alueella jonottamaan. (Valvonta)

Osaamisen varmistamisessa on ollut puutteita perusterveydenhuollossa. Puutteita on ollut hoidon tarpeen arvioinnissa, potilasasiakirjojen laatimisessa, konsultointien asianmukaisessa kirjaamisessa, potilaan informoimisesta, potilaiden hoidon jatkumisessa sekä omaisvierailujen toteutumisessa. (Kantelu.)

Somaattinen erikoissairaanhoito

Kiirettömässä erikoissairaanhoitoon pääsyssä on ollut vakavia puutteita. Kiirettömään erikoissairaanhoitoon pääsyssä on ollut lainvastaisuutta. Silmätautien, gastroenterologian sekä ortopedian erikoisaloilla tilanne on ollut haastavin. Lisäksi eri tietojärjestelmiin liittyvät ongelmat ovat edelleen haitanneet luotettavaa raportointia lähes kaikessa hoitoon pääsyn seurannassa. Hyvinvointialueella on meneillään potilasjärjestelmien yhtenäistäminen. (Valvonta.)

Ensihoito ja päivystys

Kuopion yliopistollisen sairaalan KYS:n päivystys on ollut ajoittain ruuhkautunut ja hoitoon pääsyssä on ollut viiveitä. Hyvinvointialueella on suunniteltu koordinaatiokeskusta, joka vastaisi hoidon tarpeen arvioinnista ja palvelujen koordinoinnista ja tavoitteena on sujuvoittaa erityisesti kotiuttamista. (Valvonta, ohjaus, kantelu.)

Osaamisen varmistamisessa on ollut puutteita KYS:n ympärivuorokautisessa päivystyksessä. Puutteita on ollut hoidon tarpeen arvioinnissa ja potilaiden oireiden riittävässä ja asianmukaisessa tutkimisessa. (Kantelu.)

Omavalvonta

Hyvinvointialue ei ole toimittanut terveydenhuollosta valvontalain 34 §:n mukaisia vaaratapahtumailmoituksia vakavista vaaratapahtumista. Tieto vaaratapahtumista on saattanut tulla valvontaviranomaisten tietoon myöhemmin kantelun tai median kautta. Hyvinvointialueen terveydenhuollossa ei ole tunnistettu valvontalain mukaista ilmoitusvelvollisuutta vaaratapahtumista. (Valvonta.)

Lisätietoja antavat tarvittaessa ryhmäpäällikkö Sari Vainikainen ja sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Sari Husa, puh. 0295 254 000 (vaihde)

Ratkaistu: 29.04.2026
Ratkaisija: Oresmaa Niina (LVV)
Virka-asema: Yksikön päällikkö
Esittelijät:
Vainikainen Sari (LVV), Ryhmäpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu
asiankäsittelyjärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihde: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi